

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-85.1-11>

УДК 81'271:616.31:001

Лещенко Т.О., Жовнір М.М.

Українська медична стоматологічна академія

СТАНДАРТ І РЕАЛІЇ МОВНОГО ВТІЛЕННЯ НАУКОВОГО СТОМАТОЛОГІЧНОГО ДИСКУРСУ

Анотація. Акцентовано на уніфікації й гострій необхідності дотримання норм сучасної української літературної мови в публікованому науковому стоматологічному дискурсі. Указано на брак компетенції володіння науковою мовою й пізнання особливостей функціонування наукового стилю в мові стоматології. Аргументовано нагальність і своєчасність аналізу відповідності мови стоматологічних наукових і науково-методичних праць базовим функціональним якостям української мови. Досліджено стан дотримання граматичних, зокрема морфологічних, норм у сфері стоматологічного дискурсу. Вирізняє й охарактеризовано випадки невідповідності вживання мовних одиниць у фаховому мовленні стоматологічної сфери. Детально простудійовано правопис фахових стоматологічних термінів-іменників у родовому відмінку однини чоловічого роду. Систематизовано й параметризовано випадки нормативно вмотивованого закінчення родового відмінка *-а/-у*.

Ключові слова: термін, науковий текст, стоматологічний дискурс, граматична норма.

Leshchenko Tetyana, Zhovnir Maryna

Ukrainian Medical Stomatological Academy

STANDARD AND REALITIES OF LANGUAGE PRESENTATION OF DENTAL DISCOURSE

Summary. The article deals with the typical mistakes of dental scientific researches – original theses, articles, manuals, textbooks, monographs, texts of abstracts and dissertations, etc. The necessity to form and develop language competence in academics has been showed. The research aims to focus attention on the importance of language presentation of the current scientific thoughts, ideas and hypotheses. According to this, the focus of this research has been shifted to the peculiarities of the development and potential of the scientific language. So, its quality and normalization have been considered by the authors. They interpret this aspect as interesting and extremely urgent problems of modern humanitarian science. The authors also mentioned the need to clarify the necessity of visible improvement of the scientific publication. Certain other priorities for modern scholars, such as monitoring the quality of its basic standard were pointed out. It is generally known, that there are diversity of discourses and each of them has its own particular tools. Apart from their specific discursive characteristic, either one of them has a number of language features. This is not only in the area of communication. Firstly, it concerns essential ideas about discursive representation according to the current language norms. This article deals with the dental discourse. Or more precisely, the primary focus is on its proper grammar. In this response the diversity of dental scientific researches – original theses, articles, manuals, textbooks, monographs, etc. has been analyzed in detail. The typical grammatical, in particular morphological mistakes of the above-mentioned scientific and materials and teaching aids have been showed. Scientific texts as well as various learning and teaching materials on dentistry have been examined from the point of view of the correctness of their morphological organization. The examples of incorrect usage of certain language units in the samples of scientific dental discourse have been described and characterized. The appropriate utilizing of mail gendered terms (genitive case) has been also analyzed.

Keywords: term, scientific text, dental discourse, grammatical norm.

Постановка проблеми. Про граматику вже написано чимало, утім дослідження граматичного ладу української мови, яке розпочалося багато століть тому, триває досі. Останнім часом умотивовано активізувалися наукові студії проблем унормування мови задля свідомого й цілеспрямованого впливу на мовну практику, виваженого пошуку раціональних шляхів моніторингу й контролю динамічності мовної системи загалом і граматичної зокрема, а також відстеження способів її стандартизації й кодифікації (Б. М. Ажнюк, Л. П. Гнатюк, І. О. Голубовська, К. С. Городенська, П. Ю. Гриценко, С. Я. Єрмоленко, Є. А. Карпільовська, Ж. В. Колоїз, Т. А. Коць, Г. П. Мацюк, О. Д. Пономарів, П. О. Селігей, М. С. Скаб, В. Г. Скляренко, Л. Т. Масенко, Л. Л. Шевченко, О. О. Тараненко, Г. М. Яворська та ін.).

Грамматична правильність мовлення й письма – це адекватний показник усвідомлення носієм мови законів і стандартів її граматичної будови, знання базових граматичних ознак

і особливостей цієї системи, а також дотримання прескриптивних норм у різних її функціональних проявах. Натомість нині чимало галузевих науковців не сприймають інформацію про концептуальну значущість унормованості й упорядкованості граматики й лексики для публікованого наукового дискурсу, тому словниковий фонд і граматична будова наукового стилю української мови вкотре опинилися в зоні турбулентності. При цьому масштаби й катастрофічність наслідків нехтування узуальними мовними нормами часто применшують.

Дотепер, власне кажучи, і дослідники мови, і науковці інших галузей знань, і користувачі мови, які також впливають на копінтний процес унормування лінгвосистеми, не усвідомлюють значення взірцевих наукових текстів, дискурсивних фрагментів і висловлень для ефективного й природного розвитку мови як системи. Ми вкотре наполягаємо, що «Вироблення, уніфікація й дотримання норм сучасної української літера-

турної мови – це надзавдання кожного свідомого українця, якому небайдужа українська мова, збереження її традиційного ладу й подальший безперешкодний розвій» [Лещенко, с. 138].

Загальновідомо, що мова – це складна й багатогранна система. Сучасний науковий мовний дискурс, як і його об'єкти, стрімко еволюціонує, безупинно розвивається, відгукуєчись на присутні трансформації позалінгвального буття. Стійкі правила в межах певного мовного ареалу, зокрема й українського, постійно варіюються, виформовуючи органічний симбіоз традицій і новаторських ідей. Водночас монолітність і всеосяжність різнорівневої мовної нормативності лишаються істинними й украй важливими.

У жодному разі таку гармонію не мають порушувати відхилення від норми, так звані аномативи, помилково інтерпретовані дрібними нехтуваннями авторів, недоглядами, які присутні не впливають на якість наукового матеріалу. Цілком очевидно, що мовні огріхи в будь-якому фаховому тексті не стосуються концептуальних положень праці, утім недолугість мовного оформлення наукової думки свідчить про неспроможність чи небажання автора належним чином висвітлити результати своїх дослідницьких шукань. Цікаві й цінні думки з цього приводу фіксуємо в праці П. О. Селігея: «Попри розповсюджений серед нелінгвістів стереотип, мова не є лише засобом передавати думки. Не є вона й «оболонкою», «одягом» чи «пакунком» для вже готових думок» [Селігей, с. 16]. Суголосні з відомим борцем проти засилля в науковій мові жаргону й інші дослідники: «Ми переконані, що рівень опанування мовних навичок значною мірою впливає на адекватність сприймання інформації загалом і популяризацію вченими своїх наукових ідей, тлумачень і теорій» [Лещенко, с. 5].

Мовні знання допомагають вченому активізувати, удосконалювати й раціонально використовувати механізм розумової діяльності, але дослідники часто не усвідомлюють цього. Грішать цим не лише початківці. Постійно зіштовхуються і з практичними труднощами втілення наукової інформації, і зі спокусою послуговуватися тими чи тими мовними одиницями, які фактично опинилися в парадигмі аномативів, і дослідники з багаторічним професійним досвідом. Підкреслимо, що не минули, власне, цих прикрих перипетій представники жодної наукової сфери.

Мета статті. Ми апелюємо передовсім до стоматологічного наукового дискурсу, який досліджуємо вже кілька десятиліть. Чітко окреслюємо мету цілої низки праць – акцентувати на вкрай низькому рівні мовної культури наукових доробків фахівців стоматологічної сфери, проаналізувати типові мовні огріхи, яких припускаються теоретики й практики досліджуваної нами галузі медицини. Ми прагнемо не лише акцентувати на помилках і вказати на них, наше надзавдання – запропонувати до вжитку правильні, вновормовані варіанти якнайточнішого висвітлення результатів дослідницьких пошуків сучасних науковців-стоматологів.

Аналітичним матеріалом праці слугували українськомовні наукові різножанрові зразки стоматологічного дискурсу – тези, статті, монографії, підручники, посібники, довідники, авто-

реферати й тексти дисертацій тощо. Фактичний матеріал дібрано шляхом суцільної або часткової вибірки. З етичних міркувань ми не вказуємо імен авторів і назви простудійованих джерел.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми нормативності наукового текстотворення лінгвісти намагаються розв'язати не одне десятиліття. Сучасники вміло й доречно апелюють до праць попередників, інтерпретують їхні ідеї й проєктують на сучасну мовознавчу дійсність (М. Д. Гінзбург, Н. В. Зелінська, А. П. Коваль, М. І. Кочан, О. Ю. Лаврінець, Т. О. Лещенко, Л. І. Мацько, Н. Ф. Нешийвода, Т. В. Радзівська, О. П. Селігей, О. М. Семенов, Т. П. Тернавська, А. В. Ткач та ін.).

Питання, пов'язані з реалізацією узуальних граматичних норм у різних сферах сучасної української мовної практики, повсякчас перебувають у полі зору дослідників (Ф. С. Бацевич, Т. Г. Бондаренко, К. С. Городенська, І. Р. Вихованець, С. Я. Єрмоленко, Т. О. Лещенко, О. С. Мільченко, О. О. Тараненко, З. М. Терлак, Є. К. Тимченко, А. Ю. Яворський та ін.). Не стала винятком і медична сфера (С. П. Гриценко, С. Ю. Дев'ятко, Г. О. Золотухін, Т. О. Лещенко, Н. П. Литвиненко, Л. Г. Лісовий, Н. В. Мисник, Л. А. Пиріг, Л. О. Симоненко, А. В. Ткач, І. Є. Томка, В. Г. Юфименко та ін.).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Омовлені вище міркування потверджують актуальність пропонованого дослідження й засвідчують його практичну цінність, адже, можливо, відсутність комплексного дослідження нормативності фахової мови стоматологів, недоступність чітко сформованих рекомендацій, яких варто дотримуватися авторам, вибудовуючи власний науковий дискурс, нехай не спричиняють, але животворяють аномативність у фаховому слововжитку, словотворенні й побудові різнорівневих синтаксичних структур. Очевидна проблема браку компетенції володіння науковою мовою й пізнання особливостей функціонування наукового стилю в мові стоматологів донині лишається нерозв'язаною.

Виклад основного матеріалу. Нормування мови науки, тобто написанню правильних, структурно довершених, інформаційно повних, логічних за змістом і впорядкованих за формою, стилістично й граматично взірцевих фахових наукових текстів, передусім надскладний процес хаотичного, подеколи невідповідного правописної традиції вживання дослідниками мовних одиниць. Потрібно пам'ятати, що створення й популяризація недосконалих за різними мовними показниками наукових текстів імпліцитно перешкоджають ефективному поширенню фахових знань, а відтак і стримують процес утвердження зразкової української мови в царині науки.

Типовими граматичними помилками вважаємо такі: 1) морфемні й словотвірні – помилки, спричинені послуговуванням нетиповими або навіть невластивими українській мовній системі словотвірними засобами, передовсім суфіксами; 2) синтаксичні помилки – неправильне вживання узуальних системно-граматичних і функційно-стильових синтаксичних елементів мовної системи. Морфологічні помилки – порушення творення граматичних форм, огріхи під час тво-

рення відмінкових форм, форм числа, ступеня порівняння, особи, часу, способу, стану, виду тощо. Сюди ж прилягає неправильна морфемна будова слова при словозміні.

Оскільки обсяг статті не дозволяє вповні й детально проаналізувати й описати строкації і широкий спектр морфологічних аномативів, представлених у стоматологічних наукових працях, зосередимо увагу на тих морфологічних ганджах, якими перенасичений досліджуваний нами науковий дискурс.

Пильної уваги потребують терміни в родовому відмінку однини чоловічого роду, адже іноді вкрай складно обрати правильне закінчення родового відмінка *-а* чи *-у*. Одна з причин цього – відсутність узуального алгоритму вживання закінчень, а також наявність численних уточнень і винятків із загальних правил. Така невпорядкованість спричиняє плутанину навіть із лексемами на позначення загальнозживаних понять, а про іменники, які належать до медичних, зосібна й стоматологічних, термінів, у правописі взагалі не згадується.

Автори наукових досліджень часто нехтують чітко окресленими, ustalеними й вивіреними часом мовними нормами, а про розбіжні в трактуванні правильності написання випадки годі й говорити. Таку лакуну якнайшвидше потрібно заповнювати, тому в низці тематично близьких праць ми спробували проаналізувати медичні терміни цієї граматичної категорії, параметризувати й частково класифікувати їх [1; 2; 3; 4; 5].

Як не прикро, але ми часто фіксуємо в науковій і науково-методичній літературі ненормативне вживання флексій *-а/-у* стоматологічних терміноодиниць у родовому відмінку однини чоловічого роду: «Крім того, зображення **суглобу** суглоба перекривається тіннями піраміди та чарунок соскоподібного **відростку** відростка»; «Одномоментна репозиція **відламку** відламка не призводить до бажаного результату. Який апарат необхідно застосувати для репозиції **відламку** відламка?»; «Для згладжування поверхні відлитого **каркасу** каркаса використовують гумові еластичні шліфувальні круги»; «В антенатальному онтогенезі під дією інтоксикації постраждали клітини внутрішнього шару зубного **мішечку** мішечка в зубному зачатку. Яка з тканин зуба недостатньо розвивається?»; «Подвоєння зубного **зачатку** зачатка характеризується його розділенням на дві самостійні структури, що призводить до утворення великого однокореневого зуба з єдиною порожниною, але з коронкою, що роздвоюється, або щільною різної глибини на різальному краї (*margo incisalis*) різців», «Антитіла (реагін) утворюються у відповідь на дію **антигену** антигена» тощо.

Ще раз акцентуємо: іменники чоловічого роду в родовому відмінку однини мають закінчення *-а (-я)*, коли вони позначають назви осіб, зокрема й професії, постійний чи тимчасовий рід діяльності тощо: **завідувача** (ортопедичного відділення / зуботехнічної лабораторії), **заступника** (головного лікаря), **статистика** (медичного), **лікаря**, **медбрата**, **медпрацівника**, **стоматолога**, **стоматолога-ортопеда**, **ортодонта** тощо.

Згідно з правописною нормою терміни іншомовного походження, які означають конкретні

предмети, мають закінчення *-а (-я)*. За цим же правилом закінчення *-а (-я)* має континуум іменників-термінів, які становлять базову лексику мови стоматології: **абатмента**, **атачмена**, **болта**, **бора** (інструмента), **важеля**, **відламка**, **вініра**, **гарнітура**, **гвинта**, **гінгівоформера**, **гребеня**, **дискотримача**, **дистилятора**, **дозатора**, **елеватора**, **еталона** (кольору зуба), **зліпка**, **зонда**, **імплантата**, **інструмента**, **каркаса**, **обтуратора**, **пінцета**, **протеза**, **скейлера**, **стержня**, **штифта**, **шпателя** тощо.

Нормативно вмотивованим є вживання флексії *-у (-ю)* в іменниках на позначення назв хімічних елементів, речовин, тканин і фізіологічних рідин: **адгезиву**, **бокситу**, **воску**, **вуглецю**, **гіпсу**, **гною**, **дентину**, **ексудату**, **ендотоксину**, **ензиму**, **кальцію**, **каучуку**, **кетгуту**, **коагулянту**, **кобальту**, **колагену**, **колоїду**, **композиту**, **консерванту**, **концентрату**, **кремнію**, **лакмусу**, **лугу**, **мінералу**, **нальоту**, **нікелю**, **силанту**, **слизу**, **титану**, **фтору**, **цементу** тощо.

Натомість систематичне нехтування нормою часто спричиняє появу аномативів у фахових наукових текстах стоматологів: «**Рецесія** ясен та оголення шийок зубів при захворюванні тканин пародонта сприяють оголенню цементу та кореня зуба і як наслідок цього збільшенню чутливості **дентинау**»; «Це також пояснює акумуляцію **фторау** в поверхневій зоні каріозних уражень *in vivo*»; «З цією метою використовують аплікації 10% розчину **глюконатау** кальцію, 0,2-2% розчину **фторидау** натрію» тощо.

На жаль, натрапляємо навіть на випадки правильного й неправильного написання терміноодиниць в одному джерелі: «**В** На початковій стадії захворювання – **обезсимптомний перебіг**; **в** на клінічно вираженій стадії: **періодичний біль в** у залозі, її **припухлість**, зміна смаку слини (солоня, присмак **гною**); залоза збільшена, має щільно-еластичну консистенцію; – слина в'язка, з домішками слизу, **гнояю**, **фібринозних включень**»; «Злиття сусідніх зубних зачатків призводить до помилкової макродонції, утворення великого **зуба** з двома порожнинами **зубуа**, але з єдиною (загальною-спільною) емаллю, дентином і пульпою» тощо.

Прикро, що такі правописні огріхи нерідко спричиняють семантичну плутанину. Наприклад, невмотивована заміна лексеми **гребеня** (альвеолярного), тобто «верхівки альвеолярного відростка, що утворюється після втрати зубів» [Нідзельський, с. 18] на **гребня**, кодифікованої зі значенням «дія за значенням **гребти**» [СУМ, т. II, с. 163]: «Оскільки альвеолярний відросток у ділянці зовнішньої косої лінії потовщений за рахунок кісткового **гребеня**, перший вивихуютьвальний рух при видаленні другого й третього молярів проводиться в язиковий бік»; «Аспекти їхнього використання різноманітні – від заміщення дефектів зубних рядів при хірургічному лікуванні пародонти, закритті кісткових дефектів після цистектомії, як стимуляторів остеогенезу при травматичному ушкодженні нижньої щелепи, при реконструкції атрофованого альвеолярного **гребня** гребеня».

У мовному дискурсі стоматологічної галузі маємо високу частотність лексеми **фактор**. Узвичайним є трактування **фактора** – «умова, ру-

пійна сила будь-якого процесу, явища; чинник» [СУМ, т. X, с. 553]. Попри сформовану семантику й високу частоту реалізації в досліджуваному нами дискурсі, цю терміноодиницю та її похідні нерідко натрапляємо з анормативною флексією -у: «*Гіоплазія виникає в результаті внаслідок порушення метаболічних процесів в у зачатках зубів, під дією порушення мінерального та й білкового обміну в організмі плода або дитини (системна гіоплазія) або дії місцевого фактору на зачаток зуба (місцева гіоплазія)*»; «*При гіоплазії тимчасових зубів у анамнезі: необхідно з'ясувати характер перебігу вагітності: токсикоз, несумісність плода й матері за системою АВО і резус-фактору, перенесені захворювання в період вагітності (краснуха, токсоплазмоз) та інші*».

Значення іменника *диск* віддавна сформоване у свідомості українців і відповідно кодифіковане: «диск – це предмет, який має вигляд плоского круга» [СУМ, т. II, с. 283]. За правописною нормою єдино правильне закінчення цього іменника – *-а*, натомість у проаналізованих текстових зразках фіксуємо протилежне: «*Можливість вивчення жувальних м'язів, але чутливість цього методу у вивченні змін внутрішньосуглобового дискуа дуже низька*».

Не досліджуючи детально питання частотності вживання того чи того стоматологічного терміна, фіксуємо низку терміноодиниць, якими автори галузевих наукових праць регулярно послуговуються. Так, у фахових дискурсивних зразках повсякчас фіксуємо лексеми *абсцес, адгезив, анамнез, атом, бор, вінір, зів, зліпок, знімок, зоб, зуб, імплантат, карієс, каркас, мішечок, мигдалик, м'яз, ніс, нейрон, нерв, прикус, протез, рот, сосочок, шпатель, штит, язик* тощо. Їх уживають для позначення різних понять, явищ і процесів, прямо чи опосередковано пов'язаних зі стоматологією. Цей строкатий перелік, звісно, можна продовжити, саме тому зовсім абсурдним бачиться й насторожує їхній анормативний ужиток: «*Продукт цього генуа специфічно маркірує саме ті ділянки мезенхіми, які братимуть участь в у закладці зубуа*»; «*Індивідуальні заходи – гігієна харчування, гігієна порожнини ротуа, зменшення вживання фторау з їжею*»; «*Клінічна картина: типові виступаючі випнуті надбрівні дуги, гіпертелоризм, широка спинка носуа, гіоплазія нижньої щелепи, високе піднебіння, аномалії пальців*»; «*Для утворення емалі, дентину й цементу важливі індукційні взаємодії між ектодермальними структурами емалевого органуа й мезенхімальними структурами зубного сосочкуа й зубного мішечкуа*» тощо.

Ще один гандж наукового стоматологічного дискурсу – невмотивоване нормою вживання темінів-номенів назв хвороб, фізіологічних, психічних, патологічних процесів, хірургічних втручань, лікувальних, фізіотерапевтичних і оздоровчих процедур: «*Спостерігаються затримка прорізування, дефекти розташування зубів, порушення дентиногенезуа, аномалії прикусау, ранне руйнування тимчасових і постійних зубів*»; «*Частота недосконалого амелогенезуа в США складає від 1:14000 до 1:16000 (Witkop C.J., Sauk J.J., 1976), у Болгарії – 1:20 000 (Tratscheva L.S., Krivoschieva E. P., 1982), в Ізраїлі – 1:8000 (Chosack A. et al., 1976)*».

За правописом, терміни з омовленого семантичного континууму вживаємо із закінченням -у (-ю): *абсцесу, анамнезу, амелогенезу, апексогенезу, анкілозу, аутолізу, бруксизму, бондингу, вивиху, галітозу, гінгівіту, гістогенезу, гіперцементозу, герпесу, глоситу, депофорезу, енофтальму, імпульсу, кальцинозу, карієсу, кюретажу, набряку, некрозу, патогенезу, перелому, прикусу, пульпіту, стоматиту, періодонтиту, синусліфтингу, тонусу, тризму, флюорозу* тощо.

Також із закінченням -у (-ю) без винятків уживаємо іменники – назви ліків і медикаментів: *ангілексу, анзибелу, гівалексу, декатилену, дентагелю, дентиноксу, дентолу, детрокінду, евкаліпту, камістаду, каміденту, мараславіну, порошку, ротокану, сангвіритрину, солкосерилу, стоматидину, стоматофіту, ультракаїну, фітоденту, холісалу* тощо.

Окремо зауважимо про слова, правильну флексію (-а чи -у) яких визначає їхнє лексичне значення: *бора* (металева свердло, що застосовується в зуболікарській справі) – *бору* (хімічний елемент, що входить до складу деяких мінералів); *елемента* (конкретне) – *елементу* (абстрактне); *клина* (загострений з одного кінця шматок дерева чи металу для розколювання, розщеплення чого-небудь) – *клину* (частина земельного угіддя, що виділяється за певною ознакою); *органа* (анатомічний утвір) – *органу* (установа; друковане видання; засіб) тощо.

Аналіз численних стоматологічних текстів засвідчує, що автори нехтують цим правилом: «*Головною Провідною метою попереднього міждисциплінарного лікування є встановлення комфортних взаємовідносин у СНЩС і скоординованої дії м'язів жувального апаратуа*»; «*Мезенхіма всередині зубної бруньки консолидується в щільну клітинну масу, яка повторює кривизну чашечки емалевого органуа і приймає форму коронки зубуа*»; «*При ерозії емалі відзначається відбуваються ураження зубів карієсом, стирання жувальних поверхонь, проте відкладення над'ясенного й під'ясенного зубного каменюа спостерігається рідко*» тощо. І це не поодинокі випадки мовного недбалства авторів, а регулярно явище, якого, безумовно, необхідно якнайшвидше позбутися.

Висновки й пропозиції. Фахова наукова мова стоматолога обслуговує інтрапрофесійну й інтерпрофесійну усну й писемну комунікації досліджуваної галузі. Від рівня володіння базовими нормами й дотримання правил уживання лексичних, граматичних і стилістичних ресурсів сучасної української мови залежать логічність, точність і коректність викладу фахового фактажу, тобто якість готового наукового продукту. Попри узвичаєне, іноді упереджене ставлення сучасного наукового стоматологічного світу до важливості мовного втілення думки, роль правильності оформлення наукового тексту лишається однією з ключових.

Наші багаторічні спостереження засвідчують низький рівень відповідності фахової наукової мови стоматології нормам сучасної української літературної мови внаслідок браку компетенції володіння науковою мовою й несформованості критичного ставлення авторів до ненормативного мововжитку.

З'ясовано, що вибір правильного закінчення родового відмінка однини чоловічого роду (-а чи -у) – непросте завдання для фахівця-стоматолога. Висновуємо, що згідно з правописною нормою терміни іншомовного походження, які означають назви осіб чи конкретних предметів мають закінчення -а (-я). Нормативно вмотивованим є вживання флексії -у (-ю) в іменниках на позначення назв хімічних елементів, речовин, тканин і фізіологічних рідин; назв хвороб, фізіо-

логічних, психічних, патологічних процесів, хірургічних втручань, лікувальних, фізіотерапевтичних і оздоровчих процедур. Неабиякої пильності вимагають терміни, правильну флексію (-а чи -у) яких визначає їхнє лексичне значення.

Проведене дослідження, звісно, не вичерпує всіх можливих аспектів вивчення наукового стоматологічного дискурсу. У перспективі – аналіз типових граматичних помилок крізь призму досконалості наукової мови.

Список літератури:

1. Лещенко Т. О., Шарбенко Т. В., Юфименко В. Г. Актуальні питання внормованості терміносистеми ортопедичної стоматології у формуванні професійних компетенцій на післядипломному етапі освіти : зб. статей II Всеукраїнської наук.-практ. конф. з міжнародною участю. Полтава : Аструя, 2017. С. 139–144.
2. Лещенко Т. О., Жовнір М. М. Нагальні проблеми внормованості термінологічного інструментарію стоматологічної галузі. *Мова*. 2018. № 29. С. 5–11.
3. Лещенко Т. О. Терміни в стоматології: іменники чоловічого роду другої відміни в родовому відмінку однини. *Український стоматологічний альманах*. 2017. № 1. С. 93–96.
4. Лещенко Т. О. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. для студентів вищих медичних закладів освіти IV рівня акредитації. Лещенко Т. О., Шарбенко Т. В. Полтава : ТОВ АСМІ, 2010. 234 с.
5. Лещенко Т. О. Стилістична самобутність і внормованість мовних засобів наукового тексту як детермінанта якості наукової статті. *Вісник проблем біології і медицини*. 2016. № 1. Т. 2(127). С. 140–146.
6. Нідзельський М. Я. Тлумачний термінологічний довідник із ортопедичної стоматології. Полтава : СПДФО Гаража М.Ф., 2015. 361 с.
7. Селігей П. О. Український науковий текст: проблеми комунікативної повноцінності та стильової досконалості : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філологічних наук : 10.02.01. Київ, 2016. 36 с.
8. СУМ. 1970: Словник української мови : в 11-ти т. Київ : Наукова думка, 1970–1980. 11 т.

References:

1. Leshchenko, T.O., Yufymenko, V.G., & Sharbenko, T.V. (2017). Aktualni pytannia vnormovanosti terminosystemy ortopedychnoi stomatolohii u formuvanni profesiinykh kompetentsij na pisliadyplomnomu etapi osvity [Topical issues of the regulation of the terminology of orthopedic dentistry in the formation of professional competences in the postgraduate educational stage]. *Aktualni pytannia linhvistyky, profesijnoi linhvodydaktyky, psykhologhii i pedahohiky vyshchoi shkoly* : zbirnyk statei II Vseukrainskoi nauk.-prakt. konf. z mizhnarodnoju uchastiu. Poltava, pp. 139–144.
2. Leshchenko, T.O. (2018). Nahalni problemy vnormovanosti terminolohichnoho instrumentariiu stomatolohichnoi haluzi [Urgent problems of the normological terminology of the dental industry]. *Mova*, no. 29, pp. 5–11.
3. Leshchenko, T.O. (2017). Terminy v stomatolohii: imennyky cholovichoho rodu druhoi vidminy v rodovomu vidminku odyny [Terms in dentistry: nouns of the masculine form of the second abdication in the generic singular case]. *Ukrainskyi stomatolohichnyi almanakh*, no. 1, pp. 93–96
4. Leshchenko, T.O. (2010). Ukrayinska mova za profesijnim spryamuvanniam: navch. posib. dlya studentiv vishhikh medichnikh zakladiv osviti IV rivnya akreditaciyi [Ukrainian language for professional purposes: textbook. for students of higher medical educational institutions of the IV level of accreditation]. Poltava: ASMI, 234 p.
5. Leshchenko, T.O. (2016). Stilistichna samobutnist i vnormovanist movnikh zasobiv naukovogo tekstu yak determinanta yakosti naukovoyi statti.[Stylistic identity and role of the language as a determinant of scientific text]. *Visnik problem biologiyi i medycini*. № 1. Т. 2(127), pp. 140–146.
6. Nidzelsky, M.Y. (2015). Explanatory terminological guide for orthopedic stomatology [Tlumachnyj terminolohichnyj dovidnyk iz ortopedychnoi stomatolohii]. SPDFO Harazha M.F. Poltava, 361 p.
7. Seligey, P.O. (2016). Ukrainskiy naukoviy tekst: problem komunikativnoyi povnotsinnosti ta stilovoyi doskonalosti: avtoref. disert. ... doktora filol. nauk [Ukrainian scientific text: problems of communicative value and stylistic perfection: author's abstract. dis for the sciences. doctor's degree. philological sciences]. Kiev, 36 p.
8. SUM (1970–1980). Slovyk ukrainskoi movy: v 11-ty t. [Dictionary of the Ukrainian language]. Kyiv: Naukova dumka, 11 t.